

Lidi na lidi jsou jako san??

Převod materiálu

Kateřina Fröhbauerová

Pořadí v lekci

9

Téma

Spoléhat na Boha až v druhé řadě??

Cíl

Děti objeví, že spoléhat se na Boha a na své síly jde ruku v ruce – nikoliv proti sobě, nikoliv vedle sebe, ale spolu.

Pro učitele

Výkladové poznámky

Výkladové poznámky tentokrát nebudou podle veršů, ale podle postav, jak je tento úsek Bible představuje ?tenáři.

Goliáš: Pelištejec, souborový zápasník (tedy ne řadový voják, ale specialista na souboje muž proti muži). Je oděný do hromady železa a bronzu – krom toho, že to byla opravdu těžká zbroj, znamenalo to, že byla také velice drahá – Goliáš byl bohatý muž; měl i svého štítonoše, tedy služebníka, kterého si také musel platit.

Se souhlasem (domýšlím si – kdyby to tak nebylo, nemohl by si taková veřejná vystoupení dovolit) svého vojska vyzývá k zástupnému boji – on proti někomu z Izraelců; takto vlastně dává všanc svůj život i životy svých spolubojovníků, vojsko vítěze vyhrává celou bitvu.

Ani po vyhlášení odměny na jeho hlavu s ním nikdo nechce bojovat – jeho převaha je jasná a vítězství jisté. Goliáš je sebejistý, sebevědomý, věří sobě, věří svým zbraním, ani nemusí bojovat, každý před ním utíká strachy (v 24). Je otázkou času, kdy budou Izraelci díky němu tak vyděšení, že bitvu vzdají – což ještě více posiluje Goliášovu sebejistotu. Davidem pohrdl kvůli jeho mládí a vizáži.

Byly urážky Boha Izraelců součástí Goliášových výstupů? Výslovně je zmínováno až ve v 43, že Goliáš zlořečil Davidovi skrze své bohy. Že by Goliáš spoléhal nejprve na sebe a své schopnosti, a bohy potřeboval až potom?

Saul je král schopný dát dohromady armádu – má moc, aby vojsko sestavil, vycvičil a podílel se na zabezpečení (pravidelná armáda ještě nebyla, zásobování měly na starosti jednotlivé rody, které vysílaly své dobrovolníky).

Spoléhá na svoje vojsko, na jeho schopnosti, výcvik, znalost taktiky boje (ano, co jiného by měl spoléhat král před bitvou, když ne na svoje vojsko). Tady je ovšem ten háček – Izraelský král by měl spoléhat především na Hospodina! Armádu se vším všudy ano, ale spoléhat se jen na svoje muže a zbraně?

Saul vypsal na Goliášovu hlavu motivační odměnu – přesto kvůli ní nikdo nejde s Goliášem bojovat.

Davidovi p?j?uje svoji v?stroj a v?zbroj – možné d?vody: chce chránit state?ného bojovníka vlastní zbrojí; nebo chce, aby to p?ed vojskem vypadalo, že on sám jde na Goliáše. Kdo pozná, ?í hlava to je pod královou bronzovou p?ilbou?

Na Davidovo jméno se musí Saul dvakrát ptát svých slu?ebník?, ani ti jej neznají – jak to? Nalistujte p?edchozí ned?lku – David jako Saul?v zbrojnoš, hraje mu na harfu, když Saula p?epadá zlý duch od Hospodina, což také znamená, že se museli znát; možná je to i moment p?ekvapení – cože, to nem?že být ten kluk, co mi hrál na harfu!

Až **David** poprvé vnese do bitvy slovo B?h (v27). Saul si na Hospodina d?ív nevzpomn?l! Nejd?ív mluví o Hospodinu (v26), potom o odvaze (v32).

David je poslušný syn – z?stává doma, pase ovce (pomazaný král Izraele se nemíchá do bitev d?íve, než je volán); vezme jídlo pro bratry a jde ho p?edat.

Naštval bratra – všichni dosp?lí muži se bojí a takový mladík bude beze strachu mluvit o Goliášovi! (v28) Co dobrého ud?lal zatím on? je bratr?v výk?ik vzteku. Avšak David se nenechá svázat strachem z Goliáše, nep?evezme strach voják? – verš 56 je v p?ímém protikladu k Saulovu strachu z v11.

David je bojovník – pást ovce není v Davidov? podání odpo?inková práce, ale i boj, když je pot?eba uchránit ovce – i tady je to Hospodin, kdo dává vít?zství (v37). David má zkušenosti s bojem se zví?aty – utlouct medv?da nebo lva je akce skute?n? pro siláka. Je normální být silný p?im??en? svojí t?lesné konstituci (Goliáš), pokud ale David zabil Goliáše jeho vlastním me?em a ještě stylem „popadl jeho me?, vytrhl jej z pochvy a usmrtil ho“, tedy žádné namáhavé tahání me?e a namáhavé odd?lování hlavy od bezv?domého t?la, ale rychlá akce, tak to také znamená, že i David m?l sílu. To ale také znamená, že proti sob? stáli dva skute?ní soupe?i, ne malý a bezmocný versus velký a silný.

David ovšem není schopen bojovat v obvyklé zbroji. Saul mu cht?l dát svoji v?stroj, David ji zkusil, ale neum?l v ní chodit – neum?l se v ní pohybovat, byl zvyklý bojovat v jiném od?vu a jinými zbran?mi. „Jdeš na m? s holí“ – použitý tvar slova nabízí i jiný výklad – jdeš na m? jako na pastv?.

Lokalizace místa bitvy viz mapy na konci Bible (nebo *Biblický atlas* – viz *Odkazy*).

Podle 2S 21,19 zví?zil nad Goliášem Elchánan – bu? p?vodní jméno Davidovo, nebo dvojí tradice a zám?na jmen.

Nadávky a urážky p?edchází vlastní boj, ú?elem je zastrašit protivníka, eventuáln? ho vyd?sit tak, že ute?e d?ív, než dojde k boji. ?azení k boji do ?ady – pat?í k taktice boje. Zástupný boj – každé vojsko vybere jednoho bojovníka a ti se utkají, p?i?emž vít?zí strana vít?zného bojovníka – šet?í životy hlavn? na budoucí vít?zné stran? – mrtvé a ran?né mají vždy ob? strany konfliktu, nejen poražení!

Klí?ový je slovní boj ve v. 43-45. Oba jsou ozbrojení, oba mají sílu, oba mají své bohy, oba mají zkušenosti s bojem; ten obrovský rozdíl je v sebejistot? (Goliáš – me? a kopí a zkušenosti s bojem) a jistot? v Bohu (David – jdu proti tob? ve jménu Hospodina zástup?). A pozor, pro Davida neznamená jistota v Bohu to, že by n?jak devalvoval svoji sílu (ve stylu nic neumím, nejsem dostate?n? silný, ale Pán B?h za m? zápas vyhraje), naopak, o své síle ví a ví, že je veliká. Pot?ebuje silný, zkušený bojovník David Hospodina? Víra p?ináší reálný pohled na ?lov?ka bez devalvace jeho schopností, zkušeností, možností. Lidská síla má své hranice – tak to je, tak to potvrzuje zkušenost. Goliáš se kasal, jaký je neporazitelný – neakceptoval hranice svojí síly – a to p?isp?lo k jeho pádu. David akceptoval svoje hranice – ale nezhroutil se z toho, naopak, s v?domím, že tu je ještě jiná síla, šel a bojoval s chladnou hlavou. Nebo jinak – je víra taková berli?ka pro slabé, nemocné, lidi v nouzi? Ale já jsem samostatný ?lov?k, mnoho umím, mám vzd?lání, zkušenosti – k ?emu mi je víra? Abych poznala svoje hranice, svoji sílu a um a nadání, abych mohla žít svobodn? a s Hospodinem za ruku chodila sv?tem.

Po bitvě? Saul Davida nepoznává – také moment překvapení – cože, to nemůže být ten kluk, co mi hrál na loutnu!

David odnesl hlavu Goliáše do Jeruzaléma – ale až po dobytí Jeruzaléma, ne bezprostředně po bitvě (2S 5).

Úskalí

Příběh o Davidovi a Goliášovi je velice známý. Starší děti jej slyšely vícekrát v kostele, okrajově možná i v rámci výuky českého jazyka, hudební výchovy. Příliš známé rychle nudí.

Příběh o tom, jak velký tlouč malého a ten malý „mu to nandá“, jsem slyšela i jako pouhý příběh, jak je to ošklivé, když velcí tloučou malé. Ale kvůli tomu Bible příběh nevypráví.

Historicita textu: Příběh není ojedinělý. I v Bibli máme dvě tradice o boji s Goliášem (2S 21,19 – v jednom verši celá bitva). Obdobné bitvy jsou v Bibli hned tři: 2S 21,15-17, 2S 21,18 a 2S 21,20-22. Goliáš nebyl jediným obrem, byl to jen jeden ze tří. Boj s dalšími třemi obry připomíná části boje s Goliášem v 1S 17.

A. Jepsen popisuje velice podobný příběh boje malého s velkým – Sinuhet proti silákovi z Recenu (Jepsen, A.: *Královská tažení ve starém Orientu*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 69-73). Který příběh je starší, kdo se nechal čím inspirovat? Nebo ještě ostřeji: stalo se to vůbec? Byl nějaký David a byl nějaký Goliáš, byl nějaký boj mezi nimi a vyhrál David? I kdyby Bible příběh přejala nebo se jím inspirovala, když se formoval příběh o Davidovi, vypráví ho se specifickým důrazem na Davidovu jistotu v Bohu, to je podstatné a zřejmé.

Kolik Goliáš mohl, těžko říct. Při pokusu o zjišťování, kolik je jeden loket a jedna píď, jsem našla tolik různých údajů, že zájemce o Goliášovu míru odkazují na internet (viz např.

<http://www.labo.cz/mft/zvlastni.htm>). Kolik vážila Goliášova zbroj? I zde nastal problém s jednotkami. Šekel mohl být lehký (8 g) nebo těžký (16 g), o jaký šekel se jedná, není z textu patrné. Takže třeba Goliáš v pancíři vážil buď 40 kg, nebo 80 kg.

Odkazy

Dowley, Tim: *Školní biblický atlas*. Praha: Česká biblická společnost, 1994.

Další najdete níže pod nadpisem **Kam dále**.

Pro děti

Rozdělila jsem děti tentokrát jinak: vyberte si podle svého zaměření a možností výuky a užijte si to dle svých potřeb, které užijete, nakombinujte nebo vymyslete vlastní program.

Výtvarná neděle (pro všechny skupiny, není nutná znalost příběhu)

Vytvoříme panáčky – hlavní postavy, zahrajeme si s nimi příběh a poté je naaranžujeme do prostoru.

Nápad na jednoduchou výrobu panáčka: Do silonky nactete vatou, udělejte kuličku, zavažte – to bude hlava. Ustříhnete silonku kus pod zavázáním. Hlavičku posadíte na roličku od toaletního papíru – a máme postavku. Postavíme ji přilepíme (přišijeme) vlasy z vlny (krepového papíru), z tvrdé látky (krepového papíru) vyrobíme oděv. Zbraně pro Goliáše, Davida a vojsko můžete vystřihnout z tvrdšího papíru a omalovat nebo vyrobiť z klacíků (třeba oštep půjde udělat snadno – na klacík nalepte izolepou ostří z papíru a je to). Dítěm můžete pomáhat (včetně) nebo můžete vyrábět hlavně vy a dítětem rozdělit drobné úkoly (namalovat a vystřihnout meč, štít... to bude dobré hlavně pro ty méně zručné a předškoláky). V zásadě vystačíte s postavou

Davida, Saula a Goliáše, potěbujete-li zamstnat hodn dťtí, mohou vyrábťt Davidovy bratry, vojáky izraelské i pelištejské.

Předškolákům můžete přibťh s postaviťkami pouze pvyprávťt, vťší dťti mohou vyprávťt samy. Spoleťnť pak vyberte jednu klíťovou scťnu. Postaviťky naaranťujte do krabice tak, aby zachytily danou scťnu, mťžete i pťpsat název scťny; vytvořenou scťnu můžete donést do kostela.

V každém pťpadť bych dťtem položila otázku: K řemu byla Davidovi v této situaci víra? Velcí ať vymyslí svoji odpovťť. Pro malé bych formulovala odpovťť asi takto: Nedal si vnútit strach a nedal si vnútit nezkušenost a neschopnost, nedal si vnútit ani pťehánťní své síly. Vidťl sebe tak, jak byl, se svými možnostmi a silou a vidťl, že na boj je tu také Hospodin.

Pomťcky: Roliťka od toaletního papíru; staré silonky; vata na vyplňťní hlaviťky; zbytky látek/krepový papír; nťžky; lepidlo; izolepa; provázky (zbytky pťíze a jehla); řtvrťky; pastelky/fixy; klacíky; vťší papírová krabice; ev. další pťírodniny k dotvoření scťny (mech, listí atd.).

Akťní nedťlka (spíš na ven než do uzavřeného prostoru, pťedpokládám znalost pťibťhu)

Pťetahovaná: Na stťed lana pťivaťte kapesník. Udťlejte na zem řáru. Utvoťte skupinky (dvť a více) podle poťtu dťtí. Skupinky budou mezi sebou soutťžit v pťetahování. Skupinky se postaví proti sobť, první v řadť dostane do ruky lano. Rozhodťí (vedoucí nedťlky) zajistí, aby skupinky napjaly lano, kapesník musí být nad stťedovou řárou. Na povel rozhodťího zaťne pťetahování. Která skupina zvládne pťetáhnout soupeře na svoji stranu déle než pťt vteřin (nebo stanovte jiný limit), vyhrává. Výsledky zapisujte, dokud z klání nevyjde jedna vítťzná skupina.

Vedoucí nedťlky vyhlásí slavnostň výsledky klání. S vítťzi i poraženými coby redaktor regionální televize udťlá rozhovor: Jak se cítí po vítťzství? Jaké je to prohrát? Co vítťzťm pomohlo? Co poražení vylepší do odvetného utkání? K řemu je slabým lidem víra? Pomáhá unést situaci, pomáhá najít východisko... K řemu je silným lidem víra? (Tady zámťrnť neuvádím jakoukoliv odpovťť – jde o to, aby odpovťť byla autentická, tedy vaše). Mťžete i pťeťíst pťibťh o boji ve zkrácené verzi od v 34-51.

Pomťcky: Lano, látkový kapesník, mikrofon (nebo imitace mikrofону – mťěk z papíru napíchnutý na tyťku a zafixovaný izolepou), stopky (mobilní telefon), Bible.

Pťvyprávťní s postaviťkami (zvlášť vhodné pro malé dťti)

A zase byla válka. Pťišla zpráva, že Pelištejci táboří v Efes-damimu. Vojsko Pelištejcť bylo na jedné stranť údolí, vojsko Izraelcť na druhé stranť.

Pelištejci mťli tajnou zbrať. Jmenoval se Goliáš. Byl to opravdový obr, pťes dva metry dlouhý. Násada jeho kopí byla silná jako mužská ruka. Každý den se Goliáš pyšň procházel pťed pelištejským vojskem a pokť ikoval na Izraelce: „Kde je nťjaký izraelský muž, aby se mnou bojoval? Ať pťijde!“ Všichni Izraelci strachy utíkali. I král Saul se bál a prchal do úkrytu.

A tak se vojáci báli bojovat. Goliáš byl den ode dne pyšňjší a Izraelci den ode dne vylekanťjší. A ješťť nť kdo se bál. Starý otec se bál o své syny. Odešli do války a ješťť o nich neslyšel. „Pojť sem, Davide,“ řekl nejmladšímu „pojť, nech ty ovce. Tady vezmi bratrťm proviant. Popťej jim pokoj a zjistí, jak se jim daťí.“ Když David pťišel k Saulovu vojsku, Goliáš se právť procházel a vysmíval se Izraelcťm. „Kdo to je?“ ptal se užasle David. „Jakým právem takhle kťíťí na vojsko živého Boha? Pťjdu a budu s ním bojovat.“ Saulovi vojáci se mu jenom smáli. Takový kluk a bude pouťovat zkušené váleťníky! Ale když o Davidovi slyšel Saul, dal si ho zavolat. „Jsi ješťť mladíťek,“ řekl Saul, „co zmťžeš proti Goliášovi? Goliáš je opravdový váleťník!“ „Bojoval jsem se lvý a s medvťdy, když napadli mé stádo,“ řekl vážň David, „a Hospodin byl vždýcky se mnou. I tentokrát bude se mnou, je to jeho boj.“

„Tak dobrá,“ řekl král. „Jdi. A Hospodin bu? s tebou.“

Král Saul dal Davidovi sv?j me? a oblékl ho do svého vlastního brn?ní a dal mu své zbran?. Ale David neum?l v tom oble?ení a s me?em ud?lat po?ádn? krok. „Bude mi líp bez té maškarády,“ pomyslel si. A tak si brn?ní svlékl a vzal si jenom svoji pastý?skou h?l a prak. Vybral si z potoka p?t oblázk? a dal je do své mošny. S prakem v ruce šel proti Pelištejci.

Když Goliáš vid?l Davida p?icházet, zle se rozesmál. „Tak tohle je tedy ten váš hrdina? Vždy? je to ješt? kluk! Jdeš na m? jak na pastv?! Aby do tebe Baal bleskem praštil!“ posmíval se Davidovi. Ale David řekl: „Dnes mi t? Hospodin vydá do rukou. Pak každý pozná, že p?i Izraeli stojí B?h.“ Vzal prak, kamínek vylet?l a zasáhl Goliáše tak prudce, že mu prorazil ?elo.

Goliáš padl mrtev k zemi. David k n?mu p?ib?hl, vytrhl Goliáš?v me? a fik! u?al mu hlavu. Pelištejci, když to vid?li, vyk?ikli hr?zou a dali se všichni na út?k. Izraelské vojsko je pronásledovalo. Bylo po bitv?. (Parafráze p?evypráv?ní z <http://deti.vira.cz/bible-pro-deti/stary-zakon/David-a-Golias/>.)

K ?emu byla Davidovi jeho víra? Kdo si nedá vnutit strach druhých, má šanci vyhrát. Kdo pozná svoje možnosti a schopnosti, je na tom líp než ten, kdo se vytahuje a p?ehání. Kdo ví, že s ním bojuje Hospodin a bere odtud nad?ji, rozum a sílu, má vyhráno.

Pom?cky: Postavi?ky Saula, Davida, Goliáše a vojska – flanelograf (m?žete je vybírat spole?n? s d?tmi z hromádky neut?íd?ných obrázk? nebo si je p?edem p?ipravít), vlastní tvorba.

P?esah

1S 2,1-10 a L 1,46-55 – rozpoznání Boží ruky v život? ?lov?ka.

Žalmy související s p?íb?hem: Ž 74,18; Ž 18,17; Ž 123,3; Ž 124,8; Ž 125,1; Ž 20,8; Ž 44,6.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

L 1,46-55 (Mariin chvalozp?v).

Rituál

Každou postavu m?že provázet jedna píse?, kterou m?žete zpívat nebo její ?ást skandovat. U Davida navrhujeme *B?h je záštita má, s ním nemusím se bát* (refrén písn? SV 23).

Okénko do bohoslužeb

M?že n?kdo z vás zazpívat tu písni?ku od Voskovce a Wericha o Davidovi a Goliášovi? No ale v Bibli je to trochu jinak. P?ekvapení, co? Jednak lidi na lidi nejsou jako san?, je to válka. A obr nemydlí do pidimužíka, ale dva vále?níci bojují. Tak nese?te klidn? na židli a jd?te do ned?lky ?íst Bibli.

Modlitba

N?kdy nám ?íkají, Pane Bože, že jsme jenom d?ti. Že musíme po?kat, až nám bude osmnáct, až dod?láme školy, pak n?co dokážeme. Ješt? že ty nám to ne?íkáš. Hodn? toho umíme a taky i neumíme, ale to není špatn? ! Jsme, jaké jsi nás ud?lat ty. Na Davidovi je vid?t, že i nedosp?lí dovedou hodn?, když jsou s tebou. D?kujeme ti za Davida. A za všechny odvážné d?ti, které dovedly víc než dosp?lí. Amen.

Kam dále

[Jak vypadala Goliášova zbroj a David? v prak \(www.bible-archaeology.info\)](http://www.bible-archaeology.info)

[Omálovánka a křížovky \(deti.vira.cz\)](http://deti.vira.cz)

Odkaz na píseň

[David \(SV293\)](#)

[Otevřete brány hradeb kamenných](#)

[Neskládejte v mocných naději](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[Předškolní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál pŕece nejdeme sami II \(Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[1 Samuelova 17](#)